

La Guerra dels Nou anys a la vegueria de Girona a través del testimoni de la Milícia Urbana de Reus (1693-1695)

JOSEP M. GRAU PUJOL

ROSER PUIG TÀRRECH

Historiadors

Quaderns de la Selva, 19

•

Any 2007

p. 87 a 110

• CENTRE D'ESTUDIS SELVATANS •

L'objectiu d'aquest treball és presentar l'epistolari generat pels diferents capitans de les companyies de soldats formades pel municipi de Reus, juntament amb altres localitats de la comarca, enviades al nord de Catalunya amb motiu de la Guerra dels Nou Anys que enfrontà la monarquia hispànica amb la francesa (1689-1697).¹

Descripció de les cartes

En total es recullen 26 cartes escrites entre el juliol de 1693 i el setembre de 1695, de les quals 22 es localitzen en el fons municipal de Reus conservat a l'Arxiu Comarcal del Baix Camp (ACBC) i quatre a l'Arxiu Municipal de la Selva del Camp (AMSC). Les missives esdevenen un testimoni de primera mà de la situació real dels exèrcits en el front de guerra. Els autors de les cartes en la seva majoria són oficials de les milícies, els capitans Miquel de Simó (1693) i Antoni de Montserrat (1695). A fi de completar la visió interna del conflicte hem afegit una carta d'un altre capità, Josep Torner (1694), i quatre de l'administrador dels diners de la companyia de Reus, Josep Bru (1693-1695). Tret d'una carta extreta de l'arxiu selvatà, totes són redactades en llengua catalana, en un estil directe, exposant les novetats en el front i les peticions als jurats. Les primeres de 1693 són signades des de Girona, posteriorment la companyia es trasllada a Sant Mori, Vic, Sant Feliu de Pallerols, Sant Celoni, Hostalric, Llagostera i Tordera (1695); les referències de l'Arxiu de la Selva del Camp són de 1694 i és una carta escrita des de Roses. Les notícies que ofereixen els oficials i administradors reusencs són diverses però giren a l'entorn de dos eixos principals. En primer lloc, destaquen les relacionades amb el moviment de tropes sobre el territori, tant de les espanyoles com de les franceses, i les seves accions, l'estat de les companyies, les desercions, els trasllats, els morts, els presoners i els malalts. En segon terme, apareixen les reclamacions a les autoritats locals de la soldada, les dificultats que comporta el retard del seu pagament i la petició de correspondència. No és la nostra intenció resseguir tots els esdeveniments bèl·lics del conflicte, sinó oferir tan sols elements d'anàlisi sobre la situació real de les tropes en aquell moment, atenent al fet que les fonts documentals emprades es conserven en arxius del sud de Catalunya i esperem que en el futur puguin ser complementades amb altres del nord.

Organització militar a Catalunya en el segle XVII

L'organització militar al Principat en el segle XVII era encara una herència medieval. Totes les fortaleses (torres, castells i muralles) estaven sota la jurisdicció del virrei, però l'obligació de mantenir-les i reforçar-les anava a càrrec del lloctinent

1. La bibliografia sobre aquest conflicte és extensa, Antonio Espino López l'ha recopilada a, «Historiografía hispana sobre la guerra en época de los Austrias. Un balance, 1991-2000», *Manuscritos*, Bellaterra, 21 (2003): 161-191.

general, especialment a la costa i a la frontera. En cas de l'actuació de bandolers o de declaració de guerra es podia aixecar el sometent, que era un grup de gent armada per ajudar en la defensa. Les universitats de les viles importants podien formar milícies urbanes reclutant homes en edat de portar armes, els quals solien agrupar-se per gremis. Aquest cos no professional havia de donar suport a l'exèrcit regular del rei hispànic, els terços.² El finançament d'aquestes milícies es feia mitjançant talls o repartiments extraordinaris de caràcter directe, basada en la riquesa urbana i rústica.³ En anys anteriors, concretament en les lleves formades en el primer terç del segle XVII amb motiu de la guerra amb França, es constata la poca predisposició dels catalans a allistar-se, la indisciplina dels soldats i les seves ganes de robar.⁴

Els capitans de la Milícia Urbana de Reus foren membres de la noblesa local, com per exemple Miquel de Simó i Riera (1693), nascut el 1660 a Reus i casat el 1681 amb Emerenciana de Montserrat i Olives, el qual morí a la mateixa ciutat el 1745; Antoni de Montserrat (1695)⁵ i altres capitans, com Josep Gual (1693) i Josep Torner (1694).

L'estiu de 1693 l'arquebisbe de Tarragona comunica al Consell de la Comuna del Camp –ens que agrupava els pobles sota la seva jurisdicció senyorial– que enviés al front de Girona 150 soldats, a raó d'un home per cada trenta focs. Es formaren dues expedicions, una des de Reus i una altra des de Tarragona, la capital administrativa i eclesiàstica. La resta de poblacions del Camp podien ajuntar-se a l'una o l'altra.⁶ Les lleves no foren els únics sacrificis de la guerra, ja que arreu del territori s'havia de fer front als allotjaments de tropes, facilitar bagatges i proveïments, cosa que augmentà la pressió fiscal.⁷

Inici de la Guerra dels Nou Anys

La Guerra dels Nou Anys s'inicia el 1689, quan pel mes de juny l'exèrcit gal entra a l'Empordà i ocupa Figueres. L'any següent les tropes del virrei llancen una contraofensiva i penetren al Rosselló, però tornen aviat enrere cap a Peralada, on acampen. El control de les terres empordaneses per part dels terços espanyols es

2. Sobre aquest cos hi ha la monografia de Giancarlo Boeri. *Los tercios de Carlos II durante la Guerra de los Nueve Años (1689-1697)*. Vol. I, Madrid, 2006. Sobre els militars de graduació d'origen català a l'exèrcit regular us remetem al treball d'Antonio Espino López, «Oficiales catalanes en el ejército de los Austrias, 1635-1700», *Cuadernos de historia moderna*, Madrid, 24 (2000): 11-31.

3. Víctor Ferro. *El Dret Públic Català. Les institucions a Catalunya fins al Decret de Nova Planta*, Vic, 1993, p. 65 i 170.

4. Núria Florensa-Manel Güell. «Pro Deo, Pro Regi, et Pro Patria». *La revolució catalana i la campanya militar de 1640 a les terres de Tarragona*, Barcelona, 2005, p. 105-106.

5. Salvador Rovira Gómez. *Els nobles del Baix Camp (segle XVII)*. Reus, 2001, p. 66 i 98-99.

6. Eufemià Fort i Cogul, *Notícia històrica d'una singular institució medieval. La comunitat de pobles del Camp de Tarragona*. Barcelona, 1975, p. 216-219. Entre les qüestions que s'aborden aquests anys a la Comuna del Camp hi ha les contínues desercions de soldats, els allotjaments de militars, la defensa de Tarragona, el proveïment de palla per als cavalls i de llenya, els donatius, la realització de guàrdies a les torres de la costa, etc. Mn. Joan Pié Faidella també ofereix notícies a *Annals inèdits de la vila de la Selva del Camp de Tarragona*, Tarragona, 1984², p. 419-425.

7. Antonio Espino López ha sintetitzat el cost del conflicte a «El coste de la guerra para la oblación civil. La experiencia catalana, 1653-1714», *Millars. Espai i història*, València, XXVI (2003): 155-184. En el territori ocupat pels francesos cal afegir-hi el saqueig.

mantindrà fins al 1691. El 1692 es produeixen incursions franceses que són repel·lides per miquelets i pagesos. L'any següent l'enemic assetja Roses i la fa claudicar.

Arribada a Girona

Les primeres cartes de la milícia reusenca en terres gironines són del juliol de 1693 (doc. 2): el capità Miquel de Simó comenta l'arribada a la ciutat de Girona, on es concentraven altres companyies catalanes (de Solsona, Cardona i Martorell). La por i la preocupació per les fugides dels seus integrants era constant i es remarca com un fet excepcional que no tinguin cap desertor, a diferència de la resta de companyies. Un dels motius per a escapar-se era l'econòmic: en cas de no cobrar la paga, la desertió era segura. Un dels primers conflictes fou el nomenament d'un alferes que enfrontà el Consell Municipal de Reus amb la Diputació del General, a Girona. Els soldats no s'allotgen en cases particulars sinó que es concentren en un edifici habilitat com a quarter (Sant Llätzer). La consideració d'aquest immoble és bona, però la ciutat es veu bruta. La comunicació entre el capità i el municipi s'intenta que sigui fluida i ràpida. Tot i l'existència d'una estafeta, és a dir, d'un servei de correu periòdic, també s'aprofita la visita de parents, comerciants o altres coneguts per a enviar cartes. A finals de juliol (doc. 4) la ciutat dels tres rius aplega tres mil cavalls i catorze mil infants, els quals tenen continus enfrontaments amb l'enemic. En un d'aquests capturen una tramesa de 60 carros de blat provinent de Torroella de Montgrí. A començaments d'agost els camptarragonins encara romanen a Girona, una part del seu temps el dediquen a tallar feixines per a preparar la defensa del Pont Major. El dia 12 d'agost hi ha un moviment de les tropes hispàniques de cavalleria vers l'Empordà (Verges). El contingent era de dos mil cavalls (doc. 7), però els francesos es retiren fins al Rosselló. La sospita de l'existència d'espies és palesa en els escrits. La presència de l'armada gala davant de Barcelona fa desplaçar al Sud quatre terços amb mil cavalls («los millors de l'exèrcit») (doc. 8). A finals de mes es mobilitzen els aparells d'artilleria (doc. 9) i el setembre s'encaminen cap a la Cerdanya, concretament a Bellver (doc. 10).⁸ A començaments d'octubre és té notícia que els espanyols no han trobat resistència a l'entrada en aquesta comarca (doc. 11). Aquest mateix mes el reusenc Miquel de Simó i el capità Oliveres de Valls conquereixen el castell de Sant Mori (doc. 13), tot acostant-se a Roses, que el 10 de juny de 1693 havia caigut en mans del duc de Noailles.⁹ Segons el testimoni del prevere d'Arenys de Mar, Jaume Avellà, els hiverns de 1693 i 1694 foren molts freds.¹⁰

8. En relació a aquesta comarca fronterera i les diverses ocupacions militars us remetem al llibre de Peter Sahlins. *Fronteres i identitats: la formació d'Espanya i França a la Cerdanya, s. XVII-XIX*. Vic, 1993.

9. Sobre aquesta fortalesa i els atacs dels francesos cal consultar l'obra de Pablo de la Fuente, *Les fortificacions reials del golf de Roses en l'època moderna*, Roses, 1998.

10. *Memòries i diaris personals de la Catalunya moderna. Pagesos, capellans i industrials de la Marina de la Selva*, a cura d'Antoni Simón Tarrés, Barcelona, 1993, p. 34. Un altre testimoni interessant és el de Feliu Domènec. *Treballs y desdixas que àn succeït en lo present Principat de Chatalunya y en particular a nostre Bisbat de Gerona (1674-1700)*. Edició a cura de Pere Gifre i Xavier Torres, Girona, 2001.

Campanya militar de 1694 a 1695

La campanya militar de 1694 no fou favorable als catalans i les comarques tarragonines són obligades a formar noves lleves per reforçar l'exèrcit que ha perdut Palamós¹¹ després de la derrota de la batalla del Ter (doc.15). Un cop els francesos abandonaren Roses, l'ocuparen les tropes hispàniques. Des d'aquesta fortificació el capità Josep Torner reclama als jurats de la Selva del Camp la provisió d'un altre soldat per una baixa per fugida (doc. 16). Els enemics tindran via lliure per a ocupar el Pla de Girona i la comarca de la Selva.¹² El maig de 1695 arriben a Vic 25 soldats procedents de la Selva del Camp (doc. 17). El mes següent, des de la mateixa capital d'Osona, el capità Antoni de Montserrat adreça una carta als representants reusencs informant de la caiguda de Besalú (doc. 18). El mes de juliol la companyia de Reus era a Sant Feliu de Pallerols des d'on assetjaven Castellfolli, tot i que la superioritat dels francesos era absoluta, més del triple. Per primera vegada es parla de morts de soldats; altres baixes foren causades pel pas als miquelets, als terços, en ser temporada de collita dels cereals algun marxa a segar. La situació es dibuixa crítica a causa de la mala assistència, tant de provisions com de salaris (doc. 19); posteriorment es dirigeixen al Vallès, a Sant Celoni, i des d'aquesta vila s'explica l'evolució del front de guerra cap a la marina de la Selva (doc. 20), a més del saqueig de Tordera i dels abusos al clergat.¹³ A inicis d'agost de 1695 les tropes castellano-catalanes són a Hostalric i les enemigues, a Santa Coloma de Farners. Molts soldats emmalalteixen i s'argumenta el mal estat de les aigües (doc. 21). Es calcula que l'exèrcit gal disposava d'uns deu mil efectius humans. El capità Antoni de Montserrat es mostra pessimista en l'evolució del conflicte: «Nosaltres tenim mol bon exèrcit y crech no farem gran cosa.» Conforme s'allargà la guerra, les desercions augmentaren. A mitjan agost els reusencs eren a Llagostera i l'enemic, al Baix Empordà (doc. 23 i 24). En moltes missives es concreten xifres de soldats dels dos bàndols i en les últimes les baixes són elevades. Aquestes dades caldria confrontar-les amb altres fonts. El mes de setembre, tot i el desgast propi de la guerra i les malalties, el capità Montserrat encara conserva la seva companyia bastant íntegra. L'estudi de les milícies urbanes i la mobilització de lleves en el segle XVII ha estat objecte d'atenció, entre d'altres, d'Antonio Espino¹⁴ i Manel Güell.¹⁵ El pagament de la soldada és recurrent en la majoria de les cartes, també la demanda de correspondència. Com que el finançament de les lleves anava a

11. Una breu síntesi de la caiguda de Palamós la podeu trobar en l'article «El setge del 1694: Una imatge, una història», *Proa*, Palamós, 48 (1990): 18-19 i en un capítol del llibre de Fèlix Parareda Robert. *Villa de Palamós y sus alrededores*, Girona, 1901, p. 31.

12. Per als esdeveniments de la dècada dels noranta cal veure l'excel·lent aportació d'Agustí Alcoberro. «Les terres gironines durant l'ocupació francesa de 1694-1698: Una aproximació», *Annals de l'Institut d'Estudis Gironins*, Girona, XXIX (1987): 231-243.

13. Per a aquesta zona disposem del recent treball de Joan Peytavi Deixona. «Guerra dels Nou Anys i quotidianitat a Fogars de Tordera a fi del segle XVII», *Quaderns de la Selva*, Santa Coloma de Farners, 18 (2006): 115-130.

14. «La milícia urbana de Barcelona en los siglos XVI y XVII», *Quaderns d'Història*, Barcelona, 5 (2001): 205-215.

15. «Lleves i demografia. Un camí inescrutable?», *Historia et Documenta*, Valls, 2 (1995): 67-81 i 7 (2003): 75-80.

càrrec de les hisendes municipals dels pobles, aquests no sempre eren complidors en els terminis, i les reclamacions són un element que es repeteix dia rere dia. En ocasions els capitans han d'avançar els salaris als seus oficials sota perjudici del seu propi patrimoni, però és l'única solució que tenen per a evitar la deserció i el malestar. En alguna ocasió s'arriba a amenaçar de dissoldre la companyia si no arriben els diners. Prova de la importància de l'administració econòmica és que en totes les guerres, fins al front, viatjaven uns tesorers-comptables, els *vehedores* per als terços i els pagadors per a les milícies.

En el nostre cas, el pagador és Josep Bru, que té la bossa amb les monedes. Sovint escriu cartes on exposa afers de la comptabilitat, de la custòdia de la caixa, però també d'assumptes militars. El capità es queixa sovint que el pagador marxa a Barcelona i no els deixa numerari.

Conclusió

La Guerra dels Nou anys, seguint les conclusions de Joaquim Albareda, comportà un agreujament dels sentiments antifrancès i anticastellà a Catalunya, a causa de les deficiències en la defensa del Principat i dels abusos de les tropes, en especial a les comarques gironines. El monarca espanyol desplegà la cavalleria regular per tot el territori català no tan sols per a la lluita contra els francesos sinó també per a controlar als seus súbdits. Aquestes circumstàncies menaren a la revolta de 1705.¹⁶ Després de l'ocupació de les comarques gironines els gals assetgen Barcelona, plaça que ocuparan l'agost del 1697. La pau arribaria el mes següent.¹⁷

*Agraïments: És just agrair la informació i tramesa de bibliografia que ens han fet els arxivers Manel Güell de Tarragona, Antoni Mayans d'Olot, Hug Palou d'Arenys de Mar, Erika Serna de Figueres, Santi Soler de Girona, Josep M. Barris de Roses, Carme Adroher de Palamós, Sebastià Bosom de Puigcerdà i Inès Padrosa de Peralada. També l'amabilitat del Centre d'Estudis Selvatans per la publicació.

16. «L'impacte de la Guerra dels Nou anys a Catalunya. L'ocupació francesa de 1697 », *Afers*, Catarroja, 20 (1995): 29-45.

17. Per a un resum de la guerra i bibliografia vegeu Pere Gifre Ribas (coord.), *Història de l'Alt Empordà*, vol. I, Girona, 2000.

Apèndix documental

1. Tarragona, 12 de juliol de 1693. **Carta del veguer de Tarragona als jurats de Reus sobre el retard a reunir la paga dels oficials que són al front.** ACBC, fons municipal de Reus, correspondència, sign. 792

“Molt senyors meus, esta serà per a donar avís a V. M. de que lo senyor capità Miquel Simó, V. M. no havian recullit los diners del socorro dels oficials, que són vint-y-vuit lliures, dic 28 lliures, só és vint lliures per lo alferes, quatre lliures per lo sargento y quatre lliures per los caps de esquadras, las quals 28 lliures an de cobrar V. M., so és sis lliures de la vila del Moster, quatre lliures de Bràfim y sis lliures de las Borges [del Camp], y sis lliures de l’Albiol, que junt fa dita suma, que ditas vilas y llochs estan ajustats en eixa conformitat y V. M. poran fer diligèncias en cobrar-o perquè los oficials queden satisfets de sos sous, advertint a V. M. que dit sou ja corre den del primer del mes, Que’s quant en esta se m’ofereix dir y me’ls guarde Déu nostre Senyor molts anys, d’esta sa casa, de juliol a 12 de 1693.

Son major servidor, que sa mà besa,

Rafael Casas, veguer [de Tarragona]

Senyors jurats de la vila de Reus”

[Nota marginal]: “Dia 12 de juliol 1693, Montserrat Bellver y Bernat Palau, del Milà, entregan al senyors jurats quatra lliures insequint la disposició de esta carta, y són per lo mes de juliol, als quals se’ls a fet recibo.”

2. Girona, 22 de juliol de 1693. **Carta del capità Miquel de Simó als jurats de Reus informant de la situació de la seva companyia de soldats concentrada a Girona i el cessament del seu alferes.** ACBC, fons municipal de Reus, sign. 792

“Responc a la de V. M. donant-los les gràcies del bon cuidado en orde a la assistència de mos oficials, los quals queden aconsolats corrent per mà de V. M., dono notísias a V. M. com so arribat, és esta siutat de Girona ab molt agasajo d’estos señors, los quals an quedat molt agraïts de son afectat servey y veurer que no me aige fugit cap soldat fins vuy, sent així que no sa a escapat ninguna companya, que no ne aigen fugit, procuraré ab tot cuidado en complir a ma obligasió. Fins vuy no nos an agregat a ningun tersio per trobar-se los tersios, crech, tots plens, y nos an acortelat a Sant Llåtse, que és entre Girona y lo Pont Major, junt ab tres companyas altres, que són la companya de Solsona, de Cardona y de Martorell ab que estam contentíssims, fora de la molta brutísia de siutat. Estam promptes per lo que se oferesca.

En orde al alferes me so vist ab gran bulla, per rogatives a Déu, de tot me so aclarit, fiu lo que V. M. me ordenaren, si molt trobave a Tarragona fes nominasió a Peirí, ab que fiu lo que me ordenaren, y junt a l’Arbós, trobí lo alferes elegit per lo señor Barrera, ab lo venerable Estés li fiu retirat al qual ne feu gran sentiment, y me digué que ell no volia pasar per aixiq desaire, y elegit per la Diputasió primer que no lo Peirí, y se’n tornà a Barcelona y me dugué carta del dit Barrera dient-me que no volia passar per això, ab que restí confús. Me aparegué remetretr-los als dos al molt

ilustre consistori, servint al dit, ab lo estat me trobava y me respongueren dient nos posaven ab aqueixes matèries, sols buscaven sesés lo servey ab que he fet lo ma passat, se aigen posat a la boca dels interesos dels serveys de Valls, he scrit en orde aquesta matèria, V. M. saben clarament que ho deixí tot a sa galanteria, los quals jo crech no permetran aige de estregar mon poch patrimoni, V. M. ho miraran si y si'ls apareix, bosté faran lo que serà de son gust y quant no deixarí de complir a ma obligació y me manen per lo de son gust. Girona als 22 de juliol de 1693.

Servidor de V. M.,

Lo capità Miquel de Simó

Magnífichs señors jurats de Reus”

3. Girona, 22 de juliol de 1693. Carta de Josep Bru, administrador dels diners de la companyia de soldats de Reus i pobles del costat als jurats reusencs sobre un error en l'anotació comptable i la petició de cobrament als pobles, en especial del Morell. ACBC, fons municipal de Reus, sign. 792.

“Lo die 11 de juliol me vingué a trobar en la ciutat de Tarragona, lo jurat del Morell y me donà dotse lliures, de les quals li'n firmí una rebuda, en la qual y prenguí error en ser lo mes de juliol de 31 dies y no ne contaren sinó 30 dies, de la qual quivocació jo crech sy lo jurat de dit lloch que's diu Bernat Calbó, és anat per a què V. M. o asentasen a son lloch se'n seran adonats y auran esmanat dit error, que ayxí com diu que estan pagats fins als 12 de agost o auran posat als 11 de dit mes, y en dita rebuda ja se obliga dit Calbó, en nom de jurat, de pagar lo pagadó, rato per miria-lo que ly espectarà y ayxí sopusat V. M. se són posats en tant gran enpenyo, no deyxen de solisitar les cobransas de les viles y llochs, y en particular eyxa del Morell que antes no auran cobrat ja sarem als 11 de agost, y estaria molt mal veura que la companyia se comensa a baldar per falta de assistènsies, que fins vuy a Déu gràcies, no'ns falta ningun soldat, synó un bote que'ns queda mal en Granullés de un encontre prengué al peu que no és pocha dicha, que aont totes les companies los falta gent, a nosaltres fins vuy no'ns falta ningú, en so de més novedats, quartel y altres circumstàncies, y no me aparagut dar-ne notícies que lo senyor capità los aurà fet abastanta relació per aver-li dat ocasió lo molt a tingut de estar en Girona per negosis de la companyia, y jo fins vuy dimecres no serí entrat, supuesto no'n nesecito de entrar-i, que lo quartel és bo, y me trobo ab entera salut, per lo que V. M. tingan gust manar-me de est quartel de Sant Làsero y Gerona, als 22 de juliol 1693.

Son sert servidor que sa mà besa,

Joseph Bru, pagador

Magnífichs senyors de jurats [de Reus]”

4. Girona, 29 de juliol de 1693. Carta del capità Miquel de Simó als jurats de Reus sobre el front de guerra a l'Empordà i al Pla de Girona, també recorda el pagament de les mesades pendents als oficials i soldats. ACBC, fons municipal de Reus, sign. 792.

“Per tenir ocasió de portador no escrich per la astefeta. En la qual dich a V. M. nos trobam ab lo mateix cortel de Sant Llàtse, gosant tots los de la companya ab perfecta salut, de la qual dono moltes gràties a Déu. En ordre a la assistència, resto confiat corrent per mà de V. M. y crech, segons tinch entès, ve Joseph Gay, lo cordé, y ell portarà socorro per los ofisials. També estimaré solisiten lo lloc del Morell y Botarell, que crech són los que van més endarrerits, perquè tingan los soldats tota assistència, que és lo major contento me pugan donar, per ser també gran glòria los puga conservar com fins vuy, sens fogir-ne cap, cosa que fins vuy no i a dingún capità o puga dir. Les novetats corren, són que va acabant de ajustar la gent, que tots los dies arriben companyes de cavallerie y infanteria, y diuen per sert nos trobam a més de 14 mil infants y 3 mil cavalls. Y lo anemich no's trobe sinó ab la mateixa quantitat y ab molta misèria, que'ls aprometo tots los dies se'n pasen molts ab los cavalls, y ho asiguran també la cavallaria. Tots los dies ixen moltes partides y los tenen aturats, que en esgarrian sen cap, liego los pescan. Y vuy an pasat devant de nostre cortell 60 carretades de blat, que lo francès avian ajustat a Tarruella [de Montgrí]. Y és anat un comisari general ab 5 batallons y se'l n'an portat, y se creu que en fent plasa de armas a Salrà o Bàscara se n'an de pasar molts. Jo crech se farà alguna funsió. De tot los ne donaré avís. Lo Señor me'l guarde los anys de mon desitg, Girona als 29 de juliol 1693.

Servidor de V. M.,

Lo capità Miquel de Simó“

5. Girona, 6 d'agost de 1693. Carta del capità Miquel de Simó als jurats de Reus sobre el nomenament de l'alferes i la tramesa dels diners per a pagar la tropa. ACBC, fons municipal de Reus, sign. 792.

“Tinch rebuda la de V. M., y no me asenyalen res en orde a l'alferess, y per lo pagador he sabut que per orde del vaguer avian suspès a las vilas [que] estaven consignades lo sou dels ofisials. V. M. saben molt lo bé que la nominatió de alferes a corregut sols per orde me donaren, que si no trobave lo alferes elegit per lo señor Barrera, a fet lo nombrament a Francisco Peirí, com o he fet y té asentada la plasa als ofisis ab decret de sa Excelència, V. M. fasen diligència en saber en lo estat està esta matèria y posen sa autoritat en què no'ns vejiam algun desaire y també fasen tota diligència en orde a la correspondència de las viles [que] falten a pagar lo socorro, perquè fóra gran descrèdit de V. M. y meu que, a un mes de campanya, haige de desfer la companya. Y si no volen pagar, recorre al ilustre consistori perquè manen pagen. En continent, lo que dich a V. M. és que fins ma possibilitat bàstia, assistiré, y aont ho podré, me enpenyaré. Basta lo trobar-se lo anemich al mateix paratge y prou gros de gent, y sa Exselència a manat a estas 5 companyas nos trobam a Sant Llatse, amenàsem la meitat de la gent un dia, y l'altre meitat a tellar faixinas per fortificar lo cap del Pont Major, ab què se li té algun resel. Así estam per tot lo que se oferesca. Jo resto

confiat me aconsolaran, a vista són los més interesats y me manen en lo de son gust d'est cortell de Sant Llatse de Girona, als 6 de agost de 1693.

Servidor de V. M. que sa mà besa,

Lo capità Miquel de Simó

Magnífics senyors jurats [de Reus]"

6. Girona, 6 d'agost de 1693. Carta de Josep Bru, administrador dels diners de la Companyia de soldats de Reus als jurats d'aquesta vila sobre la custòdia del numerari que en tenia cura. ACBC, fons municipal de Reus, sign. 792.

"Per la estafeta pasa, rebí carta de V. M. per mans de Joseph Gay i Joseph Virgili, que me la portaren al cartel, y en ella vaig veura la quivocació a cerca de les 90 lliures avian pagades fins als 10 de juliol, que de les ditas 90 lliures V. M. volgueren jo me'n fes càrraga, com ni jo les agués pagades. Y jo, a vista del que me escriuen, fiu pujar luego a l'apozento, y luego pasàrem comptes, tant dels diners que tenia, com del que avia pagat. Y bé que no molt bé per causa de què jo estava ab creència y ne avia fet rebuda, son rebuda al senyor Uguet, doní facultat que la fes en la forma se avia de fer, que era s'y avia de dir dels senyors jurats o clavari. Però de les ores ensà he tornat a rimirar mos comptes y trobo que sy jo tinch rebudes les 90 lliures y aurà alguna cosa de error per a mi, del qual error me a causat gran inquietut per causa que bé saben V. M. Que los dinés, ayxí com los rebia, los posàvem dins de un saquet perdigoné y sempre cadaren dins sa cayxa, fins als 10 de juliol a les onse ores de la nit, que de cansats nos ne anàrem al llit. Y aleshores jo prenguí lo saquet y nos ne anàrem a casa del capità y los posàrem dins de la portadora tancada y lo senyor capità se la meté dins de son aposento. Y des de les ores ansà, ja may o e deyxat de vista ni menos en lo pagar puch pendre quivocació per causa que Gaspà Granada pagà y jo asiento la soldada, y és tant gran lo cuydado que jo (jo) tinch de guardar los dinés y món crèdit, que des de que so en Girona no so entrat en ciutat per causa de no dar ocació de fer-me algun atentat. Y (y) ayxí, V. M. o miraran com a cosa pròpia, que ja saben que no m'o he buscat, que és lo major consuelo que jo tinch.

A serca de la orde que me an donat que no pagàs als dos soldats del Castellvell [del Camp], diu lo señor capità que ls paga a ells y a tots los demás, que ell ja escriurà V. M. per a què cobren de les viles y llochs supuesto lo an enpenyat, y no y a raó que tenint la companya, se'ns faltaria un home, en lo millor ly falten, que vuy estan treballant en fer faixina y allý cada capità se veu la gent que té. Los de Alforja, segons la llysta, acaben als 5 de agost. Y ayxí, V. M., per lo mateyx portador, me ordenaran lo que auré de fer per a què jo y lo senyor capità cadem bé. Y confiam que ab sa bona disposació nos asestiran per a què se fasa lo servey del Rey (que Déu guarde) y no sent per a més, lo Senyor los guarde, de Girona y Sant Llatza, als 6 de agost 1693.

Son sert servidor que sa mà besa,

Joseph Bru, pagadó

Magnífics senyors de jurats [de Reus]"

7. Girona, 13 de agost de 1693. Carta de Josep Bru, administrador de la companyia de soldats de Reus informant sobre el front de guerra a l'Empordà. ACBC, fons municipal de Reus, sign. 792

“Dono notísies a V. M. com nos trobam al mateix paratge de Sant Llatse, del qual ne estam tots molt contents per puesto, per la salut, bo y també per ser de tota estimació, que és lo més principal. Les novetats [que] pasen són que disapte a la nit marxaren tresents infants, tots ab armes de pedra, y dos mil cavalls. Y se n'anaren marxant fins a una vila que se diu Verges y se anboscaren y feren anar no més de 7 cavalls a vista de l'enemich, ab tant que se atreviren anar fins a la mateixa guàrdia de l'enemich y li tiraren tres caps de pistoles. Y de ninguna manera volgueren aixir. Se creu que tingué algun aspia, ab què lo diumenge al matí alsà lo siti y s'és retirat, que no a parat fins al Rosalló. Estas són notísias sertes. Y també vuy dimechres, als 12, a marxat tota la cavalleria, menos un troso, y los dragons, junt ab 5 tersios de infanteria, per Barselona, per quant diuen la ermada de mar del fransés se troba devant dita siutat ab 125 velés. No sabem en què parará la festa. Per así no deixen de tenir molt bon temor, a vista ne an tret casi tota la gent. Lo Señor dispose lo més convenient. Esperava resposta per Francisco Giner, soldat de la companya, [que] fins vuy no és vingut, ab què torno a solisitar la assistència de tots, la qual confio. A vista és de gran importància. Jo crech pendran tot treball. Lo Señor me'l guarde molts anys. D'esta de Girona als 13 de agost de 1693.

Servidor de V. M. que sa mà besa,

Lo capità Miquel de Simó”

8. Girona, 13 de agost de 1693. Carta de Josep Bru, administrador de la companyia de soldats de Reus, als jurats d'aquesta vila sobre la destitució de l'alferes i la custòdia dels diners de la soldada. ACBC, fons municipal de Reus, sign. 792.

“La causa de no haver satisfet a V. M. a serca de l'error se prengué ab lo diner me entregaren ab diferents partits no és estat per ser los comptes entregats ni tenir-me tant ocupat mon ofici de pagador, sinó aver de ascystir al señor capità de tot, tant de boca com encara aver-lo de aconsolar del gran pesadumbre a rebut del alferes, que és matèria tant grave que no és cosa puga comunicar ab carta, sinó de boca, quant deu dias servit arriben en eyxa vila y moltes vegades y sempre se troba de un mateyx modo que és lo que jo he tret de eyxa casa de la vila, sens pasar per ma casa, sinó a casa del senyor capità, yo fou a les onse ores de la nit, que lo endamà a les quatre de matinada se carrega y fins vuy ja may he desenparat lo diner conforme los ho tinch referit, ni tant poch me grat per turbar-lo sempra. Los demás m'ug he tret jo de casa que no me'n porti ningún, y ayxí, ben mirat a bé que no y a molt que mirar, se troba éser la cantitat ser 722 lliures, 8 sous, lo que jo he admanistrat y aministro, que ayxí com diu la rebuda que ja fiu 760 lliures, 4 sous comprenci los socorros pagats per los señors de jurat segons sé, un fou error, que ayxí V. M. poden mirar aont fou la quivocació per a què quant sarem en eyxa vila [de Reus] tingam poch que vigilar, advertint que ab les 722 lliures, 8 sous, salvat error de comptes, comprenen los dos mesos de capità y mon salari fins a l'últim de agost.

La diligència en cobrar de les viles y llochs, que fins vuy tenim la companya sens faltar un home, que no poden dir les demás companyas que los ne faltan lo ters.

Novetats ninguna, sinó que ayr, als 12, se partiren per Barcelona 1.000 cavalls y quatre tersios, los milors de l'exèrcit. Lo demás, quedo en lo que tingan gust manarme de est quartel de Sant Làzero, y Girona, als 13 de agost 1693.

Son sert servidor de V. M. que sa mà besa,

Josep Bru, pagador

Magnífichs senyors jurats de [Reus]"

9. Girona, 30 d'agost de 1693. Carta del capità Miquel de Simó als jurats de Reus sobre la situació de la seva companyia i demanda de les soldades pendants. ACBC, fons municipal de Reus, sign. 792.

"Per pensar no tenir lloc d'escriure per la astefeta, scric estas ralles notificant-los com air, als 29 del present mes, nos envià, per orde lo señor governador, anàsem a buscar munisions per quant avíam de marxar a tota presa. Lo capità de Valls y jo avem anat al señor governador a suplicar-li nos fes favor de agregar-nos al tersio dels morats, del qual és mestre de camp don Tomàs de los Cobos, ab què nos a promés lo señor governador o representaria al señor marqués de Conflant y nos faria tota bona obra, ab què fins ara no havem pogut saber a ont nos agregaran, ni aver pogut saber per sert a ont avem de anar. De tot los ne donaré notísias la estafeta vinent. La prevensió de canons de batre bombes y altres pretrexos de guerra són grans, Nostre Senyor nos done bon succés. Estimaré a V. M. continuen en visitar les viles. An faltat en la assistència que lo que V. M. diuen que no'ls page, que sen vagen. Dic que no u puc fer sens donar-ne part a sa Ecselència. Y aixís, de diners meus o manllevats, no faltarà en la assistència. Jo crec les viles no poden faltar al promés, jo resto confiat. Lo pagador y jo avem anat a cobrar la pòlicia [pòlica] y nos a pagat encontinent, encara que'ns a pagat ab dobles de quatre. Nosaltres, perfeta salut, restant sempre a sas ordes, y me'ls guarde lo Señor molts anys. D'esta de Girona als 30 de agost de 1693.

Servidor de V.M,

Lo capità Miquel Simó

Magnífichs señors jurats [de Reus]"

[Nota al darrera]: "Per marchar tota la armada y fer-nos anar depresa, no puch escriura, que esta nit pasada nos feren cadar sens sopà. La pòlsa de 336 lliures 4 sous 3 diners, ja la tinch rebuda als 29 de agost. Josep Bru, pagador."

10. Girona, 26 de setembre de 1693. **Carta de Miquel de Simó als jurats de Reus sobre el moviment de tropes i artilleria a la Cerdanya.** ACBC, fons municipal de Reus, sign. 792.

“Ab ésta, notisio a V. M. com lo tersio an fet venir de guarnisió a esta siutat de Girona. La restant gent de l'exèrcit an partit dret a Serdanya ab molta prevensió de bombas, artilleria, bales y moltíssims pretextos de guerra, y los asiguro tot lo camí no avem trobat sinó galeras carregades de bales de artilleria y molts matxos carregats de pólvora. Se diu per sert que van a Bellver. Nostre Señor nos vulle donar bon succés.

Me pesa lo ser tant molest en mortificar-los en orde a la assistència, però com so jo tant interessat esta part, crech me disculparà y així per amor de Nostre Señor sol-lissitian les viles són agregades, perquè esta matèria se va allergant. Que jo, en quant podré, me desvetllaré en conplir ma obligasió. Lo Señor me'ls guarde molts anys. Girona als 26 de setembre de 1693.

Beso las mans de V. M.,

Miquel Simó, capità

Magnífichs señors jurats [de Reus]”

11. Girona 1 d'octubre de 1693. **Carta de Miquel de Simó als jurats de Reus sobre el treball de la seva companyia i la deserció de tres soldats.** ACBC, fons municipal de Reus, sign. 792.

“Jo crech ja auran sabut com som vinguts de gornasió en Girona ab lo tersio, si bé los asiguro no estam ab les mans plegades, suposat tots los dias o sia guàrdias o sia treballar als forts. No nos deixen estar ab vaga. Enfin, des del dia que partírem nos exposàrem a tot lo que se oferís. Tinc entès que la vila d'Alcover y altres viles no volen pagar sinó per lo mes de setembre inclusive, lo que ho sento molt mal, y fora faltar al servey, y tot lo gastat fins vuy fóra estat no fer res. Jo no crech que V. M. se vullen posar a la inmaginasió tal. A vista los ofisials de las companyas del Camp de Tarragona an quedat aturats de la assistència, (del qual los ne dono les gràties), y resto confiat, corrent y de mà de V. M., jo crech que lo retirar-nos serà als últims de aquest o als prinsipis de l'altre, però no obstant, mentres sia obrar bé, fins se ofresca.

Del señor Salla, lo pagadó a rebut pòlisia per un botiguer, lo qual paga famosament, y és estada de 260 lliures. La carta y pòlisa se és pasada a la ermada y fins a segona no s'és pagada. Ja he disposat per Francisco Cases me'l remetés les cartes de la estafeta vinent me las remetés a Girona. V. M. no deixen de apratar les viles són agregades, com o confio.

Les novetats [que] corren són que la nostre gent són entrats a la plana del Sardanya, sens embràs de res. Asò o sé per lo balle de Gironella, que en est instant és arribat y me a dit que lo baró de Pru, governador de Castellciutat, a alsat molta gent [que] y tenia. Després haver passat la llista la nit, com acos-

tumam, avem trobat faltar Francesc Giné, Manuel Gibert y Sabestià Arbonés, los quals, per indísias sertas, són fugits per raó se n'an portat lo que tenian así, ab què obraran de la manera los apareixerà, però los asiguro que, si fos dependència mia, no veurian lo sol mentras nosaltres fórem así y luego los faria restituyr la entrada per ser exenplar dels demés y majorment sent tots de aquí y haver estat ab tota assistència y no aver-los donat ocasió, y los aprometo eran los que més confiava. V. M. obraran lo que tindran gust. Lo remetre'ls así no és cosa que nesesitem molt y V. M. se podran estalviar los socorros. Previngut los colls, se n'a portat dos mortés tenia al seu fort, los quals puch asigurar és lo que he vist: tant per lo camí com des de que sóc a Girona, grans prevensions de pretextos de guerra. Nostre Senyor nos vulle donar bon sucés. De tot los ne donaré avís. Lo Señor me'ls guarde los anys de mon desitg. D'esta de Girona, a l'1 de octubre de 1693.

Servidor de V. M. que sa mà besa,

Capità Miquel de Simó

Magnífichs señors de Jurats"

12. Girona, 7 d'octubre de 1693. **Carta de Josep Bru, administrador dels comptes de la companyia de Reus sobre el pagament dels sous a la tropa.** ACBC, *fons municipal de Reus*, sign. 792.

"Ab carta del senyor Joaquim Salla de 26 setembre, rebí una segona de canbi de 260 lliures a rebut de Joseph Calvet y Francisco Nespler de esta ciutat, y fou que la pòlisa remeté junt ab lo plech de V. M., y no tenint-se per satisfet me remeté tercera per a què nostra companya no quedàs sens les acistènsies necessàries. Vuy, al sis de octubre, tinch rebut del sobredit senyor, carta y lletre de 100 lliures a rebre de dits senyors junt ab carta de V. M. de 26 de setembre, sens instruchió del que se avia de obrar, sy bé fins vuy se a seguit poch o ninguna cosa aserca de les viles y llochs aver pagat a més y a menys per a què aunt deixí de pagar a V. M. y pagar a altres, fóra desfer la companya y junto segons les matèries corren prest nos despediran y no sent per a nos, lo Senyor los guarde. Gerona y octubre, als 7 de 1693.

Son sert servidor de V. M. que sa mà besa,

Josep Bru, pagador

Magnífichs senyors [jurats de Reus]"

13. Castell de Sant Mori, 21 d'octubre de 1693. **Carta del capità Miquel de Simó als jurats de Reus sobre l'ocupació que ha fet la seva companyia del castell de Sant Mori, a l'Empordà.** ACBC, *fons municipal de Reus*, sign. 792.

"Molts señors meus: Ab esta sabran com lo dia 14 vingué la notísia del señor Governador que una partida de francesos estaven enboscats en este paratge de Sant Mori, distant unes tres ores de Roses. Luego donà ore al nostre tersio partisen dos mànegas de sent homens, ab què bona sort me tocà a mi, perquè estave sobresaliente. A

l'altra mànegà tocà al capità Oliveras, capità de la vila de Valls, del qual en so molt alegrat, per ser home de tota satisfasió. La horde me donà lo señor Governadó, com a comandant que só, que ve[é]ls si podia cortar lo anemich y me ficàs a est castell de Sant Mori, fins a orde sua, y que a un lloch que se diu Camallera, trobaria 40 cavalls, encara que no molt bons, y los u buegué me venian destràs los sumatens. Reconeguèrem lo paratge y no'ls encontrarem. Jo aleshores me fiquí al castell, que era la orde que tenia, y lo tinent arribà a Figueras a refrescar los cavalls. Y en lo ínterim, se escaparen. En fi, són en tot ditxosos, y los asiguro que tots quedàrem aturadits del modo que nos escaparen. Aleshores doní part al señor governador del sucuit y del modo se trovava lo castell, lo qual estave ab una cortina de paret en terra y de molt mala manera, y en cas disposàs de cadar-nos, fos servit de enviar-me munisions. Ab què me respongué que importa al servei de sa Magestat que me quedàs fins a orde sua y que, en orde a la paret, posaria paletas. Ab què estam fent la paret y me a enviat dos càrregas de munisions. Y nosaltres, ab faixina y altres trastes, nos fortificam del modo que podem, molts reformats del tersio, y aventajats me feren mercè de seguir. Lo puesto és de molta estimasió, per ser molt perillós, però estam de bon ànimo, y si se ofereix, cumplirem nostra obligasió. Vulle Nostre Senyor deixar-me'n ab tot lluíment. V. M. me donen ocasions de poder-los servir que serà complir mon desitg, y me'ls guarda Nostre Señor molts anys. D'est castell de Sant Mori, als 21 de octubre de 1693.

Son més sert servidor, que sa mà besa,

Lo capità Miquel Simó

14. (Lloc desconegut), 27 de novembre de 1693. **Carta que envia el capità Josep Gual als jurats de la Selva del Camp sobre el retorn d'un soldat a la Selva i la devolució dels diners de l'entrada que rebé.** AMSC, *fons municipal de la Selva del Camp, correspondència*, sign. 359.

“Lo donador de esta és un soldat que fou de la mia companya me ha vengut asperregat y ha solicitar lo medi pot tenir per a tornar a sa casa, y ser altra dels fugitius. Li he dit lo menos ha de fer restituir a V. M. la entrada, com a fet lo que capturí en Reus, que segons me ha dit lo Josep Sonyer, mon cunyat, lo entregué a pitisió de V. M. ab eixa condisió, y sols li faltava pagar la arma ho restituir-me-la. Y així mateix, si lo donador de aquesta en V. M. de la entrada importa carta, entregant-me ha mi lo mosquet y flascos ho pagar-los mals. No passaré a pasaguir-lo y capturar-lo, considerant que quedarà bestant mortificat y escarmentats los demás per no fogir altre any. Dóna a V. M. esta notícia per a què pugan avisar-me y emplear-me en son servei. Déu guarde a V. M. y novembre a 27 del any 1693...

Lo capità Josep de Gual

Senyors jurats de la vila de la Selva”

15. Tarragona, 29 de juny de 1694. **Carta del diputat arxiver del Principat de Catalunya als jurats de la vila de la Selva del Camp instant el municipi a formar una lleva per reforçar l'exèrcit a causa dels atacs francesos a les terres gironines i barcelonines.** AMSC, fons municipal de la Selva del Camp, correspondència, sign. 360.

“Lo miserable estat en què se troba est Principat per la poderosa invasió de l'exèrcit enemich, al pas de haver-se de rendir a la sua força la plaça de Palamós y haver saquejat casas y yglésias, violat donas, despullat y maltractat sacerdots, y ultrejat no sols los vasos sagrats, però també lo Santíssim Sacrament, que per a sempre sie alabat, y orgullós de sa fortuna se troba actualment atacant la ciutat de Girona, y la armada naval devant la de Barcelona, intentant extender sas inumanas hostialitats en lo restant del Principat, ha precitat al consistori dels illustres y fidelíssims senyors deputats deliberar ab aprovació de l'excel·lentíssim senyor lloctinent y capità general de sa Magestat, que Déu guarde, lo instar a las universitats, una lleva numerosa de infanteria per reforçar lo real exèrcit y poder-se oposar als designes de l'enemich. Y havent-me elegit a mi per solicitar-ho en esta vegueria, estimaré a V. M. se conferescan ab mi en esta ciutat per medi de sos síndichs, qui aporten poder autèntich per concloure en què han de concòrrer V. M. en eixa dependència tant del servei de las dos Magestats, divina y humana, y defensa del Principat. Esperant de sa innata fidelitat que lo esforç y puntualitat ab què acudiran correspondrà a la necessitat que's té de aplicar eficaç y prompte remey a tant gran dany, que altrament se deuria témer la total ruína y pèrdua del Principat, que suplico a la divina misericòrdia conserve en lo suau y degut domini del Rey, nostre senyor, que Déu guarde molts anys. Tarragona y juny, 29 de 1694.”

16. Castell de la Trinitat (Roses), 28 d'agost de 1694. **Carta que el capità Josep Torner envia des de l'Empordà als jurats de la Selva del Camp demanant cobrir la baixa d'un soldat de la seva companyia a causa d'haver desertat.** AMSC, fons municipal de la Selva del Camp, correspondència, sign. 360.

“Magnífichos señores jurados:

Juan Fortuny, soldado de mi compañía se uyó 12 días ha. Esse otro día, como [vino] el padre de dicho soldado para verlo, viendo la falta de su hijo quiso verse conmigo para que si fuere gusto mío el que llenare el bacio de su hijo, al tiempo que queda, y mi alférez quiso azer lo que no es rraçón, diziéndole que se bolviesse, sin que yo lo entendiere, y considerándole por ynútil en todo. Me he passado ha darle la notificación que mereze y assí suplico a V. M. me rremiten otro soldado de satisfacción por quenta del dicho uydo que es quanto se ofrezze rogar a Diós guarde a V. M. muchos años. Del Campo de la Trinidad, y agosto 28 de 1694.

Magnífichos señores jurados

Besa su mano de V.M. su muy servidor,

El capitán Josep Torner.”

17.Vic, 13 de maig de 1695.**Certificació del lliurament de 25 soldats que fa la vila de la Selva a la de Vic per la campanya militar contra els francesos.** AMSC,*Fons municipal de la Selva, correspondència*,sign.361

“Als 13 maig 1695, lo jurat y síndich de la vila de la Selva han entregat al senyor diputat 25 soldats ab qui dita universitat serveix a sa magestat (Déu lo guarde) jurant esta pròxima vinent campanya de 1695, als quals se’ls ha assentat plasa per mi avall escrit en las llistas, die y any sobredits.

Pere Pau Abadal, notari públic de Vich.”

18.Vic, 12 de juny de 1695.**Carta del capità Antoni de Montserrat als jurats de Reus sobre la seva estada a Osona,també envia notícies del moviment de tropes a la Garrotxa.** ACBC,fons municipal de Reus,sign. 792

“Senyors:

La de vostras magneficièncias tinch rebuda y ab ella veitg me participan de la molta diligència pozan en obrar y buscar los fugitiu, que és lo que convé per lo servey de nostre Rey, que Déu guarde, y en escarament que seria per altres.

Los trenta y hun mosquet que dexí en caza de Josep Ferrer, botiguer, fou dir-li que sempre que V. M. los enviassen a sercar aquells entregàs, y aixís, quant V. M. vullan o tingan ocasió, los poran enviar a sercar.

També sabran, com crech, que los soldats estaran molt mal acistits, que si jo no agués tingut diners meus, crech que tindria molts poch soldats a la companyia, perquè he tingut de socorrer-los sis dias de ells, que lo pagador no hera al tercio, y de altra part que los diners que tenian dipusats per lo mes las tres companyias, se las han gastadas per lo altre tercio.

També sabran com estam en esta ciutat [de Vic] per estar a la marcha per las notícias se té de l’enemich, que és lo advertir-los los nostres reprotxats per tres vegadas, y l’an obligat a retirar-se, y si és entrat en Besalú, y digué un rendit ahir, al primer del present més que se’n passava, que quant ell se’n passà ja acabavan de fer las minas a la dita vila y encara no se sap lo que ha rezultat, que digué lo rendit, que ells serien uns honze mil homes, del demés com vaja succehint, donaré havís a V. M., a qui guarde nostre Senyor molts anys. De esta ciutat de Vich, y juny als 2 de 1695.

Servidor de vostras magneficièncias, que sa mà besa,

Lo capità Antoni de Montserrat

Senyors jurats de la vila de Reus”

19. Sant Feliu de Pallerols, 14 de juliol de 1695. Carta del capità Antoni de Montserrat als jurats de Reus sobre el moviment de tropes a la Garrotxa. També informa sobre els soldats desertors de la seva companyia i els que s'han traslladat. ACBC, fons municipal de Reus, sign. 792.

“Magnífichs senyors:

Esta és per notificar a V. M. com goso la salut entera, a Déu guarde, per lo que V. M. sian servits manar-me.

Molta admiració me causa lo veurer que des de só fora de eixa vila [de Reus], no haja rebut sinó sols una carta de V. M., havent-los-ne escrites tantas participant-los lo que convenia per negocis de la companya, y la última haurà quinze dias que la escrigué, que no me era possible lo escriurer més per la ocupació del servey del Rey, que Déu guarde, que estiguí comandat a una mànaga a la montanya de Castellfolit y estiguí allí repeleant ab lo enemich cosa de 18 horas, y per últim fou forçós lo retirar-me per flaquejar-me la gent, y pujar poderós lo enemich, y ser nosaltres poch en aquella part que no heram més de alguns 350 hòmens, fins a 400 y los demés somatens, y lo enemich hera poderós, que heran de tretze a catorse mil homes, y justament avanssaren al cordó ahont estàvam comandats. Y de la mia mànaga, solament ne moriren dos, y no heran de la mia companya. També a la mateixa part morí un capità de València ab la sua gent que estavan ab nosaltres, hi·l comandaren ab sa mànega en una casa a un tir d'escopeta del nostre cordó, y a l'instant que lo enemich arribà, li tiraren algunes mànagues y li posaren foch a la dita casa, y al boltaren que crech no se'n salvà ningun. Y lo endemà, havent lo enemich guanyada la montanya, entrà lo socorro al dia set del corrent mes.

Sabran V. M. com an Pau Sabater, paraire, soldat de dita vila, habitant en Reus, fugí, y segons notícias, és anat a segar. També sabran com an Francesch Coch, pagès habitant en Reus, me'l tragueren per posar-lo a la companya del señor mestre de Camp, y perquè lo tragueren de la mia companya, se n'és passat als Micalets. Y lo que més sento és lo mal acistiment dels soldats, que estich espantat que ne queda ningun, que de las altras no han quedan sinó molt poch, y si perseveram, jo crech que retirarem sols los oficials, que los pagadors diuhen que las vilas no disposan los diners, que jo encara no he rebut ningun diner de las dos mesadas, que per no cobrar las mias mesadas no puch acudir als soldats a dexar-los alguns diners, que molts s'i estan sensa socorro, sinó sols ab lo pa de munició, que és quant se me ofereix dir a V. M., y dir-los com en aquest camp no podem mantenir-nos sinó poch dias. Y V. M. me manen lo de son major agrado, y Nostre Senyor los guarde molts anys. Del camp de Sant Feliu de Pallarols, y juliol als 14 de 1695.

Servidor de V. M. que sa mà besa,

Lo capità don Antoni de Montserrat

Magnífichs senyors jurats de Reus.”

20. Sant Celoni, 25 de juliol de 1695. **Carta d'Antoni de Montserrat als jurats de Reus sobre l'ocupació francesa de la comarca de la Selva i les malalties de la tropa a causa de les aigües i la seva mala alimentació. També informa dels desertors i dels que caigueren en mans de l'enemic.** ACBC, fons municipal de Reus, sign. 792.

“Magnífichs senyors:

Aquesta és per donar-los notícias com nos havem incorporat ab la armada, y som arribats ab entera salut, a Déu gràcias, per lo que sian servits manar-nos. Las novedats de per assí són que lo enemich a saquejat Tordera, llevant-los las honrras fins als capellans, que als han deixat nussos com lo dia que nasqueren, y als han obligats a eixir-se del lloch, y se diu han passat a Lloret fent lo mateix, y més se diu que havían vollar Hostalrich, lo que no se sap de sert, però segons las notícias, no podan trigar a bollar-lo, y després temen que no vajan a cremar y saquejar a Blanas. Esta nit marcha un trosso de cavalleria y alguns dragons, y una mànaga de cada tercio per anar a la marina. Estas són las novedats que tinch que relatar-los, y sabran com an Pere-Joan Bover, cap de esquadra de la Selva [del Camp], y Joan Costa, soldat de eixa vila [de Reus], per estar desganats, se n'anaren ahir ab las galeras a Barcelona, y Miquel Fernández ab la mateixa disposició, que crech també se n'haurà de anar, y se'n van enmalaltint molts, dels treballs de las aigües y del marchar nit y dia, y la demás part del temps no menjant sinó pa per faltar-los lo socorro per lo mal acistiment que aya, com ja los he notificats ab totas las demás cartas, que és lo que més sento y des de que só fora no he rebuda sinó una carta de vostras magnificiències, havent-los escrit totas las estafetas, no sé que és la causa que vostres magnificiències no me hajan tornat resposta. Ab las altras los participava los soldats que havian faltat que tenian plaça en eixa vila [de Reus], que són Francisco Puell, que per tenir plaça al tercio de la ciutat se n'hagué de tornar al mateix tercio; al tambor que traguí de eixa vila, tenia plaça al tercio dels verts y se n'agué de tornar al seu tercio; y després prenguí a Joseph Serralta y lo enemich me'l va agafar; ara an tinch un altra que és bo. La companya fins hara se conserva de las millors del tercio. Y falta també Pau Sabater, de eixa vila, que fugí de Sant Feliu [de Pallerols] y si de assí al devant perseverà, com fins assí jo crech, que los officials sols se trobaran a la retirada de campanya per lo que'ls tinch referit del mal acistiment que a [h]y [h]a entre ells. Que és quan se me ofereix notificar a vostres magnificiències, las quals la vida guarde Nostre Senyor molts anys. De esta firmada y camp de Sant Celoni, y juliol als 25 de 1695.

Servidor de vostres magnificiències que sa mà besa,

Don Antoni de Montserrat

Magnífichs senyors jurats de Reus”

21. Hostalric, 3 d'agost de 1695. **Carta del capità Antoni de Montserrat sobre la fugida d'un sergent i el trasllat d'un soldat, també informa de la destrucció del castell d'Hostalric per part dels francesos.** ACBC, *fons municipal de Reus*, sign. 792.

“Molt senyors meus:

Rebí la de V. M. de 14 del passat y junt ab ella veitg lo que'm notifcan de las diligèncias fan per a los soldats estigan socorreguts, en què dich a V. M. no passa setmana que los soldats no estigan dias sens socorro per causa que lo pagador se'n va a Barcelona, y diu va a cercar diner y tarda dos o tres dias més de lo que los soldats estan socorreguts, y a no socórrer-los jo de mos dinés, se quedan ab lo pa sol.

Dels trenta-dos soldats que'm tragueren de la companya quant se féu lo repartiment per formar la companya del mestre de Camp, n'an fugit dos, que són Josep Soler y Joan Fortuny. Y crech aurà vuyt o deu dias que faltan el sargento Pera Planas, fugí dia 27 de juliol y robà un parell de pistolas a un soldat de la companya, [i] Francisco Amat, soldat de eixa vila [de Reus], [que] vuy al matí me l'an posat pres al tercio de la ciutat per quant tenia plassa a dit tercio. Feré tota diligència per veurer de tornar-lo a la companya. També dich a V. M. que los més dias se'n enmalalteixan per causa del contratemps que las ayguas de ahont estan que són malas.

Las novetats de per así són que dia 26 del passat, lo enemich bolà lo castell de Hostalrich. Lo enemich se troba serca de Santa Coloma [de Farners], que tindrà en tot rigor uns deu mil hòmens. Nosaltres tenim mol bon excèrcit y crech no farem cosa. Assò és quant tinch que notificar-los, que me'ls guarde Déu Nostre Senyor. A d'este camp de Hostalrich y agost a 3 de 1695.

Servidors de vostres magnífichs, que sa mà besa,

Lo capità, Antoni de Montserrat

Als jurats de la vila de Reus.”

22. Hostalric, 7 d'agost del 1695. **Carta d'Antoni de Montserrat als jurats de Reus sobre les baixes d'oficials i de soldats de la seva companyia sigui per deserció o trasllat als terços o als miquelets.** ACBC, *fons municipal de Reus*, sign. 792.

“Magnífichs senyors:

Dos cartas de V. M. tinch rebudes, y responent a ellas dich que hara se ha posat ordre en lo que V. M. me escriuhen dels tres sous. Que ara as donan los dos rals cada dia y no sé si durarà que el no dar-los sinó tres sous hera perquè al cap del mes se'ls donava quinze rals, y dels quinze rals se'ls comprava lo que'ls faltava: o fossen sabatas o mitjas o beyna per la espasa, o allò que ells havian de manaster. Que axò sa'ls ho participí als últims de maitg, que comenssaren de pagar a tres sous, y segons veitg, no hauran rebuda la carta. Lo que am diuhen de tots los soldats fugits que tenian plaça a la vila de Reus, los dich que axí com an anat faltat, los ho he participat, y tinch a molt que de tantas cartas no n'ajan rebuda ninguna. Y sabran que los fugits són Juan de Moya, fugí lo dia 17 de

maig; Francisco Puell, que per tenir plaça al tercio de la ciutat lo prengueren y tingué de tornar al dit tercio lo dia 2 de juny; Francesch Coch, que al passaren a la companyia del senyor mestre de Camp y se n'anà als micalets lo dia 24 de juny; Pau Sabater, que fugí lo dia 12 de juliol; Joan Fortuny y Joseph Soler, que també me'ls tragueren de la companyia y no sé lo dia sert que se'n anaren, que al marxar nosaltres quedàren ab una mànega a Sant Feliu, y segons notícias fou lo dia 22 de juliol; lo sargento viu Pera Planas, també és fugit lo dia 27 de dit mes de juliol; lo que'ls escriguí que havian agafat a Francisco Amat, soldat de dita vila, ja fiu las degudas diligèncias y és tornat a la mia companyia. Lo que am diuhen del de Castellfollit ja los ho escriguí y, segons veig, també se haurà perduda aqueixa carta, com moltas de las altrás. Per assí se diu que demà marxam, y no sabem ahont. Y molts dias que sempre marxam y may nos movem. Lo que am fa creurer que's marxarà és lo donar municions als soldats. De l'enemich no se'n diu res. No tinch més que participar a V. M. sinó que am manen..."

23. Llagostera, 16 d'agost de 1695. **Carta del capità Antoni de Montserrat als jurats de Reus sobre l'estat de la seva companyia, notificant la malaltia dels seus soldats.** ACBC, *fons municipal de Reus*, sign. 792.

"Magnífichs senyors:

Ab esta sabran de nostra salut com és bona, gràcies al Senyor, y me alegro molt de saber que vostres magnificències també la gozen, com demano al Senyor. Sabran com lo nostre exèrcit ha fet moviment y se diu que anam a Palamós, y vuy nos trobam en est camp, y se fa la carretera a tota pressa per passar a la dita plassa de Palamós, com també se conforma que lo enemich tindria minada la plaça sens falta y creuhen que la bolarà sens falta ninguna, com a fet de las damés plaças. Y se creu que lo general Rossell desembarcarà set mil hòmens quant se oferesca funció, y se diu que lo cos de l'exèrcit de l'enemich és a la Bisbal [d'Empordà], y que són poca gent y no se sap lo determini de ells. Per mon cosí germà, Gabriel Olivas, los envií una carta ab los noms dels soldats que tenian plaça aquí a la vila [de Reus], que vuy faltan a la companya. Per lo present, no tinch altra cosa que participar a vostres magnificències, la qual vida garde Nostre Senyor. De este camp de Llagostera, y agost als 16 de 1695.

Servidor de vostras magnificències, que sa mà besa,

Lo capità Antoni de Montserrat"

24. Llagostera, 27 d'agost del 1695. **Carta del capità Antoni de Montserrat als jurats de Reus sobre l'atac francès a Palamós i la retirada de la seva companyia.** ACBC, *fons municipal de Reus*, sign. 792.

"Magnífichs senyors:

Notifico a V. M. com lo dia 26 vàrem retirar dels atacs de Palamós, lo nostro tertio se trobava de guarda a dits atacs y a mitja nit nos donaren orde de

retirar-nos y a l'instant donaren orde per marxar tota la gent, y la retirada fou fins a la Ball d'Aro. Per ser altra ora de la nit y la ordre tant prompta de marxar, no'ls puguí escriurer. Per Jauma Ferrer, de dita vila de Reus que's trobava en dit exèrcit, sabran com la ermada de mar desembarcà 500 hòmens y dita ermada de mar tirà dia y una nit bombas, y ditas bombas feren tal destrosa que si aguessen perseverat un dia més se avia de rendir la plasa. La gent que pratexí entre morts y nafrats dintra la plasa són 300, y se diu que també morí lo governador del castell y molts oficials nafrats. Sabran com de d'ensà que vingué mon cusí germà Grabièl Olivas, no he rebut ninguna carta de V. M. També sebran com Pau Farrer, soldat de dita vila [de Reus], y Vicens Farrer, soldat de [Al]moster, se'n van anar de Sant Feliu de [Guíxols] malalts. Sabran també com cauhen molts soldats malalts. També sabran com als atacs me mataren un soldat y me'n nafraren un altro, y de tots dos no n'avia ningú que tingués plaça a dita vila [de Reus]...”

25. Tordera, 3 de setembre de 1695. Carta del capità Antoni de Montserrat informant sobre la seva companyia, la manca de paga i la mala salut dels soldats que dirigeix. ACBC, fons municipal de Reus, sign. 792.

“Magnífichs señors:

Esta és per notificar-los com al primer de setembre arribàrem a esta plaza de armas [de Tordera] y jo crech que dins breu temps retirarem, per quant lo enemich té fets los repartiments. Ahir arribà un trompet de Fransa que, se diu, portà una càrrega al virrey y no sap de què el correu passat escriguí a V. M. Crech la auran rebut, la carta, y jo no ne rebuda de V. M. des de que vingué mon cosí jermà Gabriel Olives. Vuy Joseph de Barbarà, soldat de dita vila [de Reus], y altre soldat del Castellvell [del Camp] se'n van malalts. La compaïia se conserva prou bé, sinó és per los soldats, cosa de uns dotze dias se'n malalteixan los demés. Assò és quant tinch que notificar-los. Que me'l guarde Déu molts anys. D'este camp de Tordera y setembre, als 3 de 1695.

Servidor de vostres magnífichs, que sa mà besa,

Lo capità Antoni de Montserrat

Senyors jurats de la vila de Reus.”

26. Tordera, 14 de setembre de 1695. ACBC, fons municipal de Reus, sign. 792

“Magnífichs señors:

Admiració me causa lo no tenir carta de V.M. des que ha vingut mon cosí Gabriel Olivas, y tinch notícias que V.M. me escriuen tots los corrents, però jo crech que no passen de Barcelona. Tinch que dir a V. M. que Joan Jordi, soldat d'eixa vila [de Reus], de dia 10 de este falta, que, segons tinch notícia, crech que és als alemanys; Jaume Buada, també de eixa vila, falta de dia 12 del corrent. Y asseguro a V. M. que cada dia se enmalalteixan soldats, y vuy se'n son anats quatre de malalts, y entre ells

hi és Gabriel Inglés, soldat de eixa vila [de Reus], y crech que si estam molt tempts ha retirar, tots se enmalaltiran. També los participo com este mes avem tingut los soldats mal asistits y dia 12 se n'anà lo pagador a Barcelona sens deixar un diner als soldats, y crech no tornarà de 8 dias. Assò és quant tinch que participar-los. Y me'ls garde Nostre Senyor molts anys. D'este camp de Tordera, setembre a 14 de 1695.

Servidor de vostres magnífichs, que sa mà besa,

Lo capità Antoni de Montserrat.

Magnífichs senyors jurats [de Reus]"

Abreviatures: V.M. Vostra(es) Mercè(s). En alguna ocasió també pot equivaler a "Vostres Magnífics"

Observacions a l'edició del text epistolari: a fi de facilitar la lectura del text dels documents, l'hem puntuat i accentuat. Els mots entre claudàtors són nostres. Quan hi ha paraules repetides per error, les col·loquem entre parèntesis. Recordem que en aquesta època s'utilitzava la y grega més que la i llatina, la qual cosa pot provocar errors de comprensió. Per exemple, *companya* equival per a nosaltres a 'companyia de soldats' i la lectura que n'hem de fer és *companyia*.

